

KORREKSION PSIXOLOGIYA

*Toshkent amaliy fanlar universiteti
"Psixologiya" kafedrasini o'qituvchisi
Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna
Pedagogika va Psixologiya fakulteti
2-bosqich talabasi:
Pazilova Luiza Serik qizi*

Annotasiya: Psixokorreksiya fanining maqsadi talabalarni psixologik korreksiya sohasidagi Amaliy psixologiyaning hozirgi zamon yutuqlari bilan tanishtirish, olgan bilimlarini amalda ishlata bilishni rivojlantirishdir. Shuningdek psixokorreksiya insonning psixik rivojlanishidagi kamchiliklarni tuzatish usullarini kulan jarayonini xam o'rganadi.

Kalit so'zlar: Psixokorreksiya, korreksiya, faoliyat, psixik taraqqiyot, diagnostika.

Psixologik konsultatsiya - talabalar ta'lim va tarbiyasi bilan shug'ullanuvchi barcha shaxslarga, jumladan ma'muriyat, o'qituvchilar, ota-onalar, ijtimoiy va jamoatchilik tashkilotlari xodimlariga aniq maslahatlar berish; - ta'lim, taraqqiyot, tarbiya, kasb tanlash va turmush qurish, o'zaro munosabat, muomala va muloqot sirlari, tengdoshlar munosabati, masalan, dunyoqarash, qobiliyat, iqtidor muammolari yuzasidan individual, guruh, jamoaviy tarzda maslahatlar uyushtirish. Psixologik xizmat metodlari turlicha bo'lishi mumkin:

- a) psixologik madaniyatni o'stirish va targ'ib qilish maqsadida universitet professor-o'qituvchilari, talabalar bilan ma'ruzalar turkumi va trening mashg'ulotlari o'tkazish, ularni tarqatish;
- b) ilmiy-ommabop adabiyotlarni yaratish;
- v) ommaviy axborot vositalarida chiqishlar;
- g) psixodiagnostik tadqiqotlar o'tkazish, metodikalar ishlab chiqish (test, savol varaqasi, tajriba, kuzatish, suhbat va boshqalar);
- d) psixologik maslahat berish;
- e) psixologik konsiliumlar o'tkazish. Uning ish rejasi prorektor tomonidan tasdiqlanadi va nazorat qilinadi.

Psixologiya fani nimadan baxs yuritadi - degan savol mavjuddir, biroq hozirgi zamonda Korreksion psixologiya fani nimani urgatadi, kanaka predmet degan savol tugilmokda. Ma'lumki psixologiya Fani shaxsni urganadigan yagona fan emas, chunki uning ayrim jixatlarini filasofiya, pedagogika, logika, sotsiologiya, xatto kibernetika tadjik qilmokda.

Korreksion psixologiya fanida esa inson shaxsi va individualligini targib toptirish jarayeniga faol ta'sir kursatishni takozo kiladi. Psixologik xizmatning ushbu yo'nalishida aloxida ahamiyat kasb etadigan narsa bu -bolalar, o'quvchilar, talabalarning buzilishi, ta'limda uzlashtirishning yomonlashuvi kabilarni urganadi. Psixolog bolalar, o'quvchilar, talabalarning psixik tarakkilotidagi xulki va muomalasidagi nukson va kamchiliklarni asta sekin tuzatish korreksiya kilish dasturini ishlab chikaradi va amaliyetga uni tadbik etadi. Buning uchun ular bilan maxsus mashgulotlar utkazadi va ijodiy kobilyatlarni ustirish maksadida treninglar olib boradi. Korreksion ishlarda guruxning kadriyatlariga yunalganligi etnopsixologik va etnomadaniyati xususiyatlari, elat tarixi, millat odati usuli, rasm-rusmlari va boshka etnos uz aksini topishi lozim. Bulardan tashkari o'quvchilar talabalar va murabbiylar urtasida nizomlarni yukotish, egallagan urnidan, mavkeidan konikmaslik xissini kamaytirish uchun treninglar, rolli uyinlarni tashkil kilingan iborat. Yukoridagi muloxazalardan kurinib turibdiki ta'lim uz mazmuni va maksadi bilan turmush, vokelik, xalk xujaligi, fan va madaniyatning aktual extiyojlari bilan uzviy boglik bulsa u (uzuvchi) tanlagan kasbini uzlashtiradi va insonning ijtimoiy xayotida uz urnini topishi katta ahamiyatga egadir. Korreksiyada xar bir shaxsning xar tomonlama va garmonik kamolga yetkazish fanning zarur talabi bulib, xar bir mashgulotlarda amalga oshirildi. Xis-xayajon bilan utilgan mashgulot va treninglar tinglovchilar kalbida iz koldiradi, fikr yuritish uchun asos bulib xizmat kiladi, fantaziyani uygotadi, tafakkuri, kobilyati, dikkati rivojlanadi. Korreksion ishlar ma'lum tartibda ilmiy tanlov asosida maxsus mashgulotlar va treninglar buyicha utkaziladi Bu Bilan birga emotsional zurikishga uchragan shaxsning millati, yoshi, jinsi, individuall tipologik xususiyati, ta'sirlanish darajasi xisobga olinadi va tuzatish ishlari kasb xususiyatiga mos mutanosib bulishi ta'sir utkazish samaradorligini oshiradi. Shuni xam ta'kidlab utish joizki, korreksiyada psixolog bolalar, o'quvchilar va talabalarning yosh xususiyatlarini xamda jadal rivojlanishini xisobga oluvchi, ularning psixikasining barcha jabxalarini kamrab oluvchi dinamik tarakkilotga kafolat beruvchi dastur ijtimoiy usish talabiga javob beruvchi umuminsoniy va etnopsixologik konuniyatlar muxitida kamolotga intiluvchi shaxsni tarkib toptirishni bosh maksad deb xisoblaydi. Shu bilan birga Korreksion psixologiyada bolalarni maktabgacha tayyorgarligini aniklash va boshlangich sinf o'quvchilari muammolari va xokazolarni urganadi.

Korreksion psixologiyaning asosiy yo'nalishlari pedagogik amaliyotning talab darajasidan kelib chikkan xolda shakllanmokda. Shu sababli xam uning yo'nalishlarini, bu yo'nalishlarning moxiyatini psixologik korreksiyada pedagogik amaliyotning soxalarida kullanilishini kursatmasdan turib tulik ochib berib bulmaydi. Biz kuyida Korreksion psixologiya kullanilishi juda katta amaliy ahamiyatga ega bulgan soxalardan biri nechtasini shartli ravishda (xayotda [esa ular umumiy](#), bitta pedagogik jarayonning ajralmas kismlaridir) ajratib oldik. Ular kuyidagilar:

1. Ta'lim-tarbiya nazariyasi va metodikasi.
2. Boshkarish va amaliyot.
3. Psixologik metodikalar.
4. Ijtimoiy psixologiya.
5. Pedagogik psixologiya.
6. Pedagogik sotsiologiya.

Bu [sohalarning asosiy vazifalari](#), pedagogik va [psixologik adabiyotlarda](#), ukuv kullannmalarida juda keng yoritilganligini xisobga olib ularga batafsil tuxtalib utmaymiz. Yuqorida keltirilgan xar bir soxada psixolog yoki shu soxalarga kizikuvchi mutaxassislar ma'lum diagnostik ishlarni amalga oshiradilar. Mana shu ishlar majmuasi korreksion psixologiyaning yo'nalishlarini tashkil qiladi. Xar bir soxada uziga xos diagnostik ishlar olib boriladi va bu ishlarning mazmuni Korreksion psixologiyaning yo'nalishlarini tashkil qiladi.

Psixologik xizmatning mazkur yo'nalishi psixologdan inson shaxsi va individualligini tarkib toptirish jarayoniga faol ta'sir utkazishni taqozo qiladi. Xalq ta'limi tizimidagi psixologning vazifasi psixologik [xizmatni muayyan qoida](#), mezonga asoslanib [tashkil kilishdan iborat bulib](#), yosh davr xususiyatlariga binoan (bolalar, o'quvchilar, talabalar) [psixikaning rivojlanishi](#), shaxsning shakllanishi konuniyatlarini [amaliyotga tatbik etish](#), o'qituvchilar [jamoasiga bolalar](#), o'quvchilar va talabalar ta'lim-tarbiyasini individuallashtirishda yordamlashish, [ularning qobiliyati](#), maylining darajasiga qarab o'qituvchilarga korreksion (tuzatish) ishlarni amalga oshirishda kursatmalar berish. **sixokorreksion tadbirlarning [mazmunini klassifikatsiyasi](#).**

Psixokorreksion dasturlarni tuzishda quyidagi holatlarni hisobga olish zarur:

- korreksion ishning aniq maqsadini belgilash.
- korreksion ishning konkret maqsadini aniqlovchi vazifalarni aniqlash.
- Ishning formasini aniqlash (individual, guruhiy yoki aralash)
- Metodika va texnikani ishlab chiqish.
- Korreksion ishga ketadigan umumiy vaqtni aniqlash.
- Uchrashuv kunlarini belgilab olish.
- Vaqtni aniqlash (boshida 10-15 minut, oxirida 1,5-2 soat)
- Korreksion dasturni ishlab chiqish va mazmun moxiyatini belgilab olish.
- Korreksion ishda yaqin qarindoshlarining qatnashuvini belgilash.
- Korreksion dasturni boshlashda dinamika va o'zgartirishlar bo'lishi yoki bo'lmasligini belgilash.

Korreksion tadbir so'ngida korreksion [dasturning samaraliligi](#), maqsad va vazifalarining bajarilganligiga baho beruvchi xulosa hisobot tayyorlanadi.

Psixokorreksion tadbirlarning samaraliligini baxolash quyidagicha mezonda aniqlanadi:

A) rivojlanishdagi qiyinchilikning yechilishi barxam topishi.

B) maqsad va vazifalarning belgilanishi korreksion effektivligi o'zoq muddatdan so'ng ish davom etayotganda, oxirida aniqlanadi.

Korreksion dastur muammoning butunlay hal bo'lishini oldiga maqsad qilib qo'ymaydi, balki samarali ish olib borishda muammolarning yo'qolishi va yechilishiga xar tomondan baho berilayotganiga ham qaraladi.

Foydalangan adabiyotlar:

1. Nemov R.. Psixologiya .Kn.3. Psixodiagnostika.M.: 1998.
2. Nemov R.S. Psixologicheskoe konsul'tirovanie.-M.: VLADOS 2003.-528 s.
3. Nishanova Z.T., Xalilova N.I.Psixokorreksiya .- T.: Fan va texnologiya nashriyoti.2007.
4. Nishanova Z.T., Asomudinova SH. Psixologik maslahat. –T.: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati. 2010 -248 b.
5. Nishanova Z.T., Alimbaeva SH.T., SHerimbetova Z.SH.Psixologik xizmat Elektron darslik. –T.: 2012 y.
6. Nishanova Z.T., Qurbanova Z., Abdiev S., Tulyaganova SH.T. Psixodiagnostika.- T. Fan va texnologiya nashriyoti.2008.